

Ks. Jerzy Misiurek, *Historia i teologia polskiej duchowości katolickiej*, t. I: W. X-XVII, Lublin: Redakcja Wydawnictw KUL 1994, ss. 442.

Autor recenzowanej książki Ks. prof. dr hab. Jerzy Misiurek jest kierownikiem Sekcji Teologii Duchowości KUL oraz kierownikiem Katedry Historii Duchowości. Autor już z pozycji swego stanowiska jako teolog duchowości oraz historyk jest w pełni kompetentny do rzetelnego opracowania teologii duchowości w historycznym zarysie. Trzeba również podkreślić, że Ks. J. Misiurek wydał z zakresu teologii duchowości w aspekcie historycznym dwie monografie: *Zarys historii duchowości chrześcijańskiej* (Lublin 1992) i „Złoty okres” *niemieckiej mistyki* (Lublin 1992). I oto mamy już następne potężne dzieło Autora dotyczące historii i teologii duchowości katolickiej w Polsce. Recenzowana praca jest tomem pierwszym. Ks. J. Misiurek prowadzi czytelnika szlakiem historii teologii duchowości w Polsce od wieku X. Droga ta dla odbiorcy nie jest trudna, książkę bowiem cechuje komunikatywny, lekki, wciągający czytelnika styl.

Prezentowane dzieło jest wynikiem żmudnej, sumiennej, źródłowej pracy. Recenzent pragnie już na samym wstępie wyrazić swoją wdzięczność, że wreszcie ktoś podjął się przeorania wspaniałej ziemi polskiej teologii duchowości. Praca ta będzie dla kilku pokoleń, a może nie tylko, źródłem, do którego będą się one odwoływać. Zaliczyłbym również Ks. J. Misiurka do pionierów polskiej teologii duchowości, o doskonale opanowanym historycznym oraz teologicznym warsztacie naukowym.

Struktura prezentowanej książki, opracowanie merytoryczne, źródłowość odpowiadają wszystkim warunkom stawianym pracom naukowym. Zamieszczone przypisy, uzupełniane własnymi refleksjami, ubogacają recenzowaną pozycję.

Praca Ks. J. Misiurka składa się z s z e ś c i u rozdziałów; każdy rozdział ma szereg podpunktów. Nie będę ich charakteryzował, zresztą są one bardzo logicznie ułożone. Zaznaczę tylko, że w rozdziale pierwszym Autor informuje czytelnika o uwarunkowaniach polskiej teologii oraz o jej charakterystycznych cechach. Swoje badania rozpoczyna od hymnów *Bogurodzica* i *Gaude Mater Polonia*. Przeprowadza również wnikliwą analizę terminologiczną, ukazując, że duchowość w polskiej teologii już u samego startu historycznego jest chrystocentryczna i mariologiczna. Złączenie spraw chrystologicznych i maryjnych przewija się poprzez stulecia aż po XVII w., na którym Autor zakończył tom pierwszy.

Autor bardzo sumiennie opracował duchowość wielu wybitnych Polaków teologów, np. Mateusza z Krakowa, Jana z Kwidzyna, Stanisława ze Skarbimierza, Jana Elgota, Jakuba z Paradyża, kard. Stanisława Hozjusza, ks. Stanisława Sokołowskiego, Kaspra Wilkowskiego, Mikołaja Łęczyckiego, Kaspra Drużbickiego. Swoje badania kończy omówieniem elementów immakulitycznych w polskiej teologii duchowości 2. poł. XVI w. i XVII w. Praca ks. J. Misiurka jest ogromnym ubogacaniem wiedzy na temat teologii polskiej duchowości katolickiej. Autor ukazał również ścieranie się wyznań chrześcijańskich na terenie polskim, jak prawosławia

i protestantyzmu, oraz rozmaitych sekt. Konflikty te znalazły swoje odbicie w polskiej teologii duchowości katolickiej. Pragnę jeszcze raz podkreślić podstawę źródłową recenzowanej pozycji, źródłem bowiem są pisma omawianych autorów. Dobitnie została również zaakcentowana duchowość kapłańska oraz powszechna wola zbawcza Boga. To tylko parę przykładów. Autor bardzo szeroko opracował mistykę (np. Drużbickiego), życie ascetyczno-moralne (np. P. Skargi) itd.

Prezentowana pozycja, mimo że zawiera poglądy bardzo wielu autorów oraz wielość prądów teologicznych, ascetycznych i mistycznych wchodzących w zakres duchowości, jest dziełem zwartym. Ks. J. Misiurek, omawiając główne nurty duchowości katolickiej w Polsce w XVI i XVII w., charakteryzuje poszczególne ukierunkowania. Chodzi tu nade wszystko o nurt chrystologiczny, maryjny, mistyczno-kontemplacyjny, ascetyczny oraz biblijny. Wprowadzenie to jest niezmiernie ważne, ponieważ nurty te są wyraźnie czytelne u głównych przedstawicieli duchowości katolickiej w. XVI i XVII. Oczywiście nie wszystkie nurty występują z równą mocą u poszczególnych autorów. Życie sakramentalne i modlitewne jest jednak nośnikiem każdej szkoły duchowości. Problem kierownictwa duchowego w sposób szczególny występuje u M. Łęczyckiego SJ i P. Skargi SJ.

Przypatrując się budowie omawianego dzieła Ks. J. Misiurka, nietrudno zauważyć priorytet szkoły ignacjańskiej. Wprawdzie Autor opracował szkołę duchowości dominikańskiej, karmelitańskiej, franciszkańskiej, paulińskiej, to jednak wszystkie te wymienione szkoły łącznie nie zajmują tyle miejsca w monografii Ks. J. Misiurka, co szkoła ignacjańska. Można by zapytać Autora, dlaczego tak się stało. Być może szkoły te doczekają się szerokiego opracowania w drugim tomie monografii.

Należy tu również podkreślić fakt zaprezentowania przez Autora historii życia omawianych przedstawicieli polskiej duchowości katolickiej oraz ukazania ich na tle epoki, w której żyli. Historia i teologia duchowości katolickiej od X do XVII w. doczekały się monograficznego opracowania, którego brakowało w literaturze polskiej.

Antoni Jozafat Nowak OFM